

แบบเรียน แผนกวิชาสามัญ

ประถมจรรยา

เล่ม ๒

(เฉพาะผู้ที่เรียนชั้นประถม ๓ เท่านั้น)

รองอำมาตย์โท สนิท สุขธมาน เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งแรก ๓๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๗๗

ราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์ศรีหงส์

หลังโรงเรียนนาครเขมม จังหวัดพระนคร

สงวนลิขสิทธิ์

๗ ๐๔๔๖๖ ๓.๔

แบบเรียน แผนกวิชาสามัญ

ประถมจรรยา

เล่ม ๒

(เฉพาะผู้ที่เรียนชั้นประถม ๓ เท่านั้น)

รองอำมาตย์โท สนิท ศุขสุมาน เรียบเรียง

พิมพ์ครั้งแรก ๓๐๐๐ ฉบับ

พ. ศ. ๒๔๗๗

ราคาเล่มละ ๑๐ สตางค์

พิมพ์จำหน่ายที่โรงพิมพ์ศรีหงส์

หลังโรงหนังนาครเขมม จังหวัดพระนคร

สงวนลิขสิทธิ์

คำนำ

การสอนหรือการเรียนวิชาธรรมนั้น ความมุ่งหมายต้อง
 การให้ผู้เรียนประพฤติตามได้ชั่วๆ ไม่ใช่สอนหรือเรียนเพียง
 สักแต่ให้รู้เท่านั้น การเรียนธรรมายอยู่ที่ประพฤติตามได้
 จริงๆ จึงจะเรียกว่าได้ผล แม้ข้อแนะนำหรือบทสอนสูง
 กว่าวัยของเด็กๆ ก็ปฏิบัติได้บ้าง

ในการเรียบเรียงหนังสือประณมพรรษา นั้น ถ้อยคำ ๒
ประการ คือ ๑. ถ้อยคำของเทวดาผู้ที่จะเวียนทั้งหญิงและ
ชายในเวียนนั้น ๆ ว่า มีความศรัทธาของ ความศรัทธา มีการ
เกตุอันใด และกรรมที่หน้าที่อะไรบ้างจึงจะเหมาะแก่บทสอน
ในหนังสือ และ ๒. ได้พยายามทำเป็นตามมีความมุ่งหมาย
ของกระทรวงธรรมการ ตามประมวลศึกษาพิเศษภาค ๑ แต่
ได้จัดทำข้อความเข้าพวกเข้าหมู่กัน เช่น เรืองเคารพให้อยู่
ในความเคารพ เรื่องการเป็นผู้มีใจที่มีอยู่ในเรื่องความ
สามัคคีเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียบเรียงการสอนสะดวกขึ้น
เท่านั้น.

ร.อ.ท. สนิท สุขสมาน

จังหวัดพระนคร

วันที่ ๗ เดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๗

๖๕๕
บัญชีเรื่อง

หน้า

บทที่ ๑	ความซื่อตรง	๑
บทที่ ๒	มรรยาทในการรับประทาน	๙
บทที่ ๓	มรรยาทอันงาม	๑๗
บทที่ ๔	การต้อนรับแขก	๒๓
บทที่ ๕	การงาน	๒๗
บทที่ ๖	ความสามัคคี	๓๓

บทที่ ๑
A
ความซอตรง

๑. เด็กทุกคนต้องจำไว้ว่า ถ้าอยากจะให้
ผู้อื่นรักใคร่แล้วจะต้องเป็นผู้ที่ไม่พูดปด การพูดปด
นั้นเมื่อเขาจับได้เสียคราวหนึ่งแล้ว คราวหลังเขา
ก็ไม่เชื่อต่อไป เพราะคนพูดปดนั้นเป็นคนพูดไม่
ตรงกับความจริง คนทุกคนที่ไต่ถามพูดจากัน ต่าง
คนก็ต่างที่จะไต่ฟังคำพูดที่เป็นความจริง ถ้าหากเรา
ไม่เอาความจริงมากล่าวแล้ว เขาก็ย่อมรังเกียจ
หมดความเชื่อใจไว้วางใจ ไม่อยากพูดจาหรือเล่น
หัวด้วย ชื่อว่าไม่มีผู้รักใคร่เรา เห็นได้ว่าการพูด
ไม่จริงนั้นให้โทษแก่ผู้ประพฤตินาน

๒. ผู้ที่พูดปดต่อผู้อื่นมักเป็นคนที่ชอบกระทำ
ผิด หรือคิดหลอกลวงเขาให้เข้าใจผิดไปจากความจริง
เด็กที่ทำผิดเช่นลักษณะ โมยของของผู้อื่นมาเป็น

ของของคนที่^๕เป็นความประพฤติก^๕เลวทราม^๕นั้น เมื่อ
 เจ้าของเขาถามว่า เขาของเขาไปหรือเปล่า? ก็
 ตอบว่าไม่ได้เอาไป เช่น^๕นี้เรียกว่าพูดปด หรือ
 เพื่อน^๕นักเรียนถามขอความรู้จาก^๕คนเร^๕ืองเดชที่^๕คนทำ
 ได้ถูก^๕ต้อง ก็^๕แกล้งพูดบอก^๕ว่าคนทำไม่ได้ เพื่อ
 ให้เขาเข้าใจผิด^๕เช่น^๕นี้ เรียกว่าหลอกลวงให้เขาเข้าใจ
 ผิด

๓. การเล่าเรียนและการงานทั้งหลายตลอดจน
 การเล่น ทุกคนต้องการความจริง^๕ด้วยกันทั้งนั้น ถ้า
 ไม่มีความจริงต่อกันหรือมีแต่การหลอกลวงกันแล้ว
 ก็ไม่เป็นการเรียนไม่เป็นการงาน หรือแม้การเล่น
 ก็จะเป็นการเล่นที่^๕ดีไม่ได้ ผู้^๕ที่มี^๕ความซื่อตรง^๕ย่อม
 พูดแต่สิ่งที่เป็นความจริงเสมอ การเรียนก็จะเรียน
 ได้โดยรวดเร็ว การงานก็จะ^๕เป็นผลสำเร็จ และการ
 เล่นก็^๕เป็นระเบียบเรียบร้อย ประสานความสามัคคี
 แห่กันและกัน^๕ได้ดี เมื่อ^๕เด็กๆ ได้เห็นโทษของการ
 พูดปดพูดหลอกลวง^๕ดังนั้นแล้ว ต้องประพฤติด^๕ให้

เป็นคนพูดจริงเสมอ จึงจะนับว่าเป็นเด็กที่มีความ
ซื่อตรง

๔. ขณะที่เราเฉลยตัว หรือเนื่องจากการ
ที่เราคิดไม่ทัน ได้กระทำผิดไปแล้ว เช่น ได้กล่าวถึง
เรื่องของเพื่อนคนหนึ่งให้เพื่อนอีกคนหนึ่งฟัง ซึ่งไม่
นึกว่าเพื่อนคนที่ถูกกล่าวหาจะโกรธเช่นนั้น เมื่อรู้
ว่าเป็นการขี้ใจเขา เราควรรับผิดชอบและขอโทษเขาเสีย
หรือเราเล่นลูกหนังเตะขึ้นไปโดนกระจกหน้าต่างของ
โรงเรียนแตก เมื่อครูถามหาตัวผู้กระทำแตกเราต้อง
รับผิดชอบ เด็กที่ทำผิดแล้วไม่ยอมรับว่าตนผิดนั้นเป็น
การผิดสองต่อ คือผิดทำของเสียหายอย่างหนึ่งแล้ว
ยังผิดที่พูดไม่ตรงกับความจริงอีกอย่างหนึ่ง เมื่อ
เป็นเช่นนั้นเราทำผิดก็ต้องรับผิดชอบโดยดี เรียกว่า
ผิดต่ออย่างเดียว ทั้งจะได้รับชมว่าเป็นผู้กล้ากล่าว
ความจริงด้วย

๕. บางคนพูดปิดเพื่อกារโก่ง เมื่อโก่งเขา
ไปแล้วก็ปกปิดไม่ให้เขารู้ บางทีเขาอาจรู้เสียก่อน

ก็มี หรือมีคนนั้นเขาถูกรายหลัง เพราะคนโก่งนั้น
มีสัหน้าไม่เหมือนคนที่ไม่โก่ง เช่นผู้ใหญ่ใช้ให้
เด็กไปซื้อของ - เด็กโตขึ้นมาแล้วโดยให้สัทางค์แก่
ผู้ขายจำนวนหนึ่ง แต่กลับมากบอกผู้ใหญ่มากกว่า
นั้น สมมุติว่าเด็กไปซื้อของมาเพียงราคา ๑๐ สัทางค์
แต่บอกผู้ใหญ่ว่าซื้อ ๑๒ สัทางค์ แล้วยกยอกเอา
๒ สัทางค์นั้นไว้เสียตังนิกี้ เด็กบางคนก่อนจะไป
โรงเรียน ผู้ใหญ่ให้ไปหยิบสัทางค์ค่าอาหารกลางวัน
เอาเองวันละ ๕ สัทางค์ แต่เด็กหยิบไปตั้ง ๑๐
สัทางค์ ตังนี้ก็ตี เรียกว่าเด็กทุจริตโกงผู้ใหญ่ จง
จำไว้ว่าผู้ใหญ่อะไรก็ได้จริงๆ อย่าคิดโกงหรือบีบบัง
ผู้ใหญ่อยะ เด็กดื้อยอมไม่ทุจริตกินเศษกินเลย
เช่นนั้น

๖. เด็กบางคนเกียจคร้านไม่อยากมาโรงเรียน
แต่กลัวผู้ใหญ่ทางบ้านจะทำโทษ แล้วหนีโรงเรียน
ไปเที่ยวเล่นเสีย เด็กชนิดนี้มันจะต้องทำใบลา
ปลอมมาครุ่นว่าป่วย ถ้าครูต้องการให้ผู้ปกครอง

ทางบ้านรับรอง เด็กก็จะต้องปลอมลายมือชื่อผู้
ปกครองลงไปในใบลา นับว่าผิดหลายอย่าง คือ
ผิดหน้าโรงเรียน ผิดที่ลาป่วยโดยไม่ป่วยจริง ผิด
โดยหลอกลวงผู้ใหญ่ที่ไม่ไปโรงเรียน แล้วปีคั้ง
ความจริงได้ ผิดโดยตนของตนไม่ได้เรียนเป็นการ
เสียเวลา และผิดโดยการปลอมลายมือชื่อผู้ปกครอง
เพื่อหลอกลวงให้ครูเชื่อ ดังนั้นแต่เป็นความผิดอันชั่ว
ร้ายทุกอย่าง การปลอมลายมือหรือชื่อผู้อื่น ถ้า
เด็กคนใดประพฤติจนเคยตัวแล้ว โทษนั้นจะเป็นคนที่
ไม่ได้เลย

๗. เด็กทุกคนจงจำไว้ว่า เมื่อใดมีความตั้งใจ
จะทำสิ่งใดแล้ว ต้องพยายามทำให้สำเร็จ จึงจะ
เรียกว่าตนมีความจริงแก่ตนเอง ถ้าตนของตนเอง
ไม่มีความจริงแก่ตนเองแล้ว ก็จะไม่มีความจริงต่อคน
อื่นไม่ได้ เด็กบางคนรับปากกับครูว่าคืนนี้จะท่อง
จะเขียนสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วก็ทำไม่ได้หรือไม่ได้ทำ
เป็นการไม่ตรงกับคำพูดที่รับปากไว้ ผู้ที่จะทำตน

ให้เป็น^๑ที่เชื่อถือ^๑แก่^๑ผู้อื่น^๑นั้น เมื่อ^๑รับปากกับ^๑ใครว่า
 ตนจะ^๑ทำอะไร^๑แล้ว ต้อง^๑ทำ^๑ตาม^๑ที่^๑พูดกับ^๑เขา^๑ไว้ให้
 สำ^๑เร็จ^๑จน^๑ได้ ฉะนั้น^๑ก่อน^๑ที่จะ^๑พูดอะไร^๑หรือ^๑รับปาก
 กับ^๑ใคร จึง^๑จำเป็น^๑ต้อง^๑คิด^๑เสีย^๑ก่อน^๑ว่า จะ^๑กระทำ^๑ตาม^๑
 ที่^๑พูด^๑ได้^๑หรือ^๑ไม่ มิฉะนั้น^๑ก็^๑อย่า^๑เพ้อ^๑รับปาก ครั้น
 รับปาก^๑แล้ว^๑ทำ^๑ไม่ได้^๑หรือ^๑ไม่ได้^๑ทำ เขา^๑เรียก^๑ว่าเป็น^๑คน
 ที่^๑หา^๑ความจริง^๑ไม่ได้ ทำให้^๑ผู้อื่น^๑หมด^๑ความ^๑เชื่อ^๑ถือ

๙. เพื่อ^๑แสดง^๑ตน^๑ของ^๑ตน^๑ว่าเป็น^๑คน^๑ซื่อ^๑ตรง ย่อม
 ไม่^๑ถือ^๑เอา^๑ของ^๑ของ^๑ผู้อื่น^๑มา^๑เป็น^๑ของ^๑ของ^๑ตัว เพราะ
 สิ่ง^๑ของ^๑ของ^๑ใคร^๑เจ้า^๑ของ^๑เขา^๑รัก เขา^๑เสีย^๑ตาย^๑ของ^๑เขา
 ทั้ง^๑นั้น เมื่อ^๑เด็ก^๑คน^๑ใด^๑เก็บ^๑ของ^๑ได้ เช่น^๑ดิน^๑สอ^๑หรือ
 เครื่อง^๑เรือน^๑ของ^๑ใคร^๑ตก^๑เรา^๑เก็บ^๑ได้^๑แล้ว ต้อง^๑พยายาม
 หา^๑ตัว^๑เจ้า^๑ของ^๑แล้ว^๑คืน^๑ให้^๑แก่^๑เขา^๑เสีย หรือ^๑มิฉะนั้น
 ก็^๑มอบ^๑ให้^๑ครู^๑ประกาศ^๑หา^๑ผู้^๑ที่เป็น^๑เจ้า^๑ของ เมื่อ^๑ทำ^๑เช่น^๑
 อย่าง^๑น้อย^๑เจ้า^๑ของ^๑เขาก็^๑ต้อง^๑มี^๑ความ^๑ชอบ^๑ใจ^๑เรา เรา
 อย่า^๑พอใจ^๑ถือ^๑เอา^๑สิ่ง^๑ของ^๑อัน^๑เล็ก^๑น้อย^๑นั้น^๑มา^๑เป็น^๑ของ^๑เรา
 เป็น^๑อัน^๑ขาด จึง^๑จะ^๑เรียก^๑ว่า^๑ไม่^๑เป็น^๑คน^๑เห็น^๑แก่^๑เล็ก^๑ๆ

น้อยๆ ทำดังนี้จะมีผู้พอใจรักใคร่มาก นับเป็นเด็ก
ที่มีความซื่อตรงต่อคนหนึ่ง

(ย่อความสำหรับการอ่านเอาเรื่อง)

๑. เด็กทุกคนถ้าอยากจะทำให้ผู้อื่นรักใคร่เชื่อ
ถือจะต้องไม่พูดปด เพราะการพูดปดนั้นทำให้ผู้
อื่นหมดความเชื่อถือไว้วางใจ

๒. คนที่พูดปดมักเป็นคนที่ชอบกระทำผิดเช่น
ลักขโมย หรือมีฉะฉานก็เป็นคนที่ชอบหลอกลวง
ให้ผู้อื่นเข้าใจผิด

๓. ถ้าไม่มีความจริงแล้วก็ไม่เป็นการเรียน
การทำงานหรือการเล่นอันดี ถ้าได้มีความจริง การ
เรียนก็เรียนได้เร็ว การงานก็สำเร็จ และการเล่น
ก็ถูกระเบียบ ประสานความสามัคคีกันได้ดี

๔. ถ้าเราพลาดพลั้งทำผิดเสียหายแก่ผู้อื่นต้อง
รับผิดชอบและขอโทษเขา หรือถ้าเราทำผิดอย่างใดเราก็
ต้องรับผิดชอบ เรียกว่าผิดแต่สิ่งที่ผิดมาแล้ว อย่าให้
ผิดในการที่ต่อไปอีก

๕. บางคนพูดปดเพื่อกตโกง เช่นชื่อของ
๑๐ สதாக์แล้วบอกว่า ๑๒ สதாக์ อีก ๒ สதாக์
นั้นเอาเสีย เรียกว่าเป็นการทุจริต หรือเรียกว่า
เป็นคนกินเศษกินเคยคนที่ด้อย่อมไม่ประพฤติ

๖. บางคนไม่ยอมมาโรงเรียนหนังสือเสีย
แล้วทำใบลาปลอมลงชื่อลายมือผู้ใหญ่รับรองมาให้
ครู เป็นการฉ้อโกงหลายอย่าง การปลอม
ลายมือหรือชื่อผู้อื่นนั้นเป็นความชั่วร้ายเลวทรามมาก
ใครประพฤติก็เสียคน

๗. เมื่อได้มีความตั้งใจแล้วจะต้องทำตามที่ตั้งใจ
ไว้ จึงจะเรียกว่ามีความจริงแก่ตัวของตัวเอง ถ้ารับ
ปากใครว่าจะทำสิ่งใดแล้วต้องทำให้สำเร็จ ฉะนั้น
ก่อนที่จะรับปากใครจึงจำเป็นต้องคิดเสียก่อน

๘. คนชื่อตรงย่อมไม่ถือเอาของของผู้อื่นมา
เป็นของของตน แม้เป็นผู้เก็บของตกได้ก็ตั้งคืน
เจ้าของ ไม่มีความพอใจในของสิ่งนั้น เรียกว่า
ไม่เห็นแก่เด็ก ๆ น้อย ๆ

บทที่ ๒

มรรยาทในการรับประทานอาหาร

๑. เด็กรับประทานอาหารหนึ่งหลายครั้ง
บางครั้งรับประทานกับผู้ใหญ่เช่นบิดามารดาหรือ
ญาติพี่น้อง และบางครั้งรับประทานกับเพื่อนเด็ก ๆ
ด้วยกัน บางครั้งก็รับประทานกับน้องเล็ก ๆ การ
รับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่นต้องมีความรู้และระมัด
มรรยาทว่า ทำอย่างไรจึงจะเป็นที่นิยมของคนทั่ว ๆ
ไป และได้ชื่อว่าเป็นเด็กที่มีมรรยาทน่ารักน่าชม

๒. การรับประทานอาหารกับผู้ใหญ่กว่า ต้อง
คอยสังเกตว่าผู้ใหญ่จะลงมือรับประทานหรือยัง เมื่อ
เห็นว่าผู้ใหญ่จะรับประทานแล้วจึงยกจานข้าวไว้ตรง
หน้าท่าน จักการเปิดฝาชาวมกับ วางหอยรวมไว้
แห่งหนึ่ง เมื่อผู้ใหญ่ท่านรับประทานด้วยมือท่าน
มักล้างมือของท่านก่อน เราต้องล้างมือของเรา
ให้สะอาดอย่างท่านบ้าง เมื่อผู้ใหญ่เหน้าในจาน

ที่ทานล้างมือล้างจานแล้ว เด็กจึงตักข้าวใส่ลงใน
 จานของท่าน. ระวังอย่าตักข้าวให้หก ถ้าหกเด็ก
 น้อยก็ต้องรีบเก็บใส่กะโถนทันที และอย่าตักข้าว
 จนพุงจานควรตักแต่พอดีๆ เมื่อได้ตักให้ท่านแล้ว
 จึงตักใส่จานของตนภายหลัง แล้วปิดภาชนะที่ใส่
 ข้าวเสียอย่างเก่า เพื่อข้าวจะได้ร่อนอยู่นานๆ
 หนึ่งอย่าลงมือหยิบกับชามก่อนผู้ใหญ่ ต้องรอจน
 เห็นผู้ใหญ่หยิบเป็นคำแรกแล้ว เด็กจึงค่อยหยิบ
 เป็นคำที่สอง

๓. เด็กควรระวังว่า ก่อนที่จะรับประทานอาหารกับผู้ใหญ่ จะต้องมีขนานหรือแก้วน้ำ
 กะโถน ผ้าเช็ดมือ สะบู่ล้างมือ ช้อนส้อมวางเตรียม
 ไว้ก่อน และกับข้าวในสำรับหรือที่ตักตั้งไว้นั้น ถ้า
 มีแกงก็อย่างก็ต้องมีช้อนสำหรับตักแกงทุกๆ แกง
 ถ้าอะไรยังขาดอยู่ จำต้องเรียกร้องหรือจัดหามา
 เตรียมไว้ให้ครบ หนึ่งเมื่อเปิดฝาชามกับข้าวแล้ว
 ต้องตรวจดูอีกว่า กับข้าวถึงไหนจำต้องคลุกหรือ

บับมะนาวเสียก่อนตั้งนั้น ถ้าเด็กไม่สมควรจะทำเอง
หรือทำเองไม่ได้ ก็ควรส่งให้แม่ครัวหรือผู้มหนาท
จัดการโดยเร็ว

๔. ขณะที่นั่งรับประทานอยู่ก็ผู้ใหญ่ ถ้า
มีใช้นั่งเก้าอี้แล้วเด็กจะต้องนั่งพับเพียบ การนั่งพับ
เพียบมีสองอย่าง คือ อย่างหนึ่งนั่งตัวตรงโดยพับ
ขาทั้งสองไว้ทางเดียวกัน เข้าทั้งสองแยกออกห่าง
ข้ามขาอวาทระหว่างเข้าทั้งสอง ท่านเด็กอาจใช้มือ
ทั้งสองทำการได้ ซึ่งการรับประทานด้วยข้อนี้สอน
แล้ว ต้องนั่งท่านเสมอ ส่วนนั่งพับเพียบอีกอย่าง
หนึ่งนั้นทวนเข็มนาฬิกาเข้าทั้งสองชิดกัน ต้องใช้มือซ้าย
เทากับพนข้างหนึ่ง มือนี้จะถนัด นั่งพับเพียบทำ
นั้นใช้มือขวาทำการได้มือเดียว เพราะมือซ้ายต้อง
เทากับพนเสียแล้ว ฉะนั้นถ้ากำลังนั่งพับเพียบท่าน
อยู่ หากจะต้องการใช้มือทั้งสองยกตำรับหรือทำ
การอย่างอื่นที่เดียวสองมือแล้ว ก็ต้องเปลี่ยนเป็น
นั่งพับเพียบท่าแรกเสียก่อน

๕. เด็กต้องระวังเวลาหยิบกับข้าว อย่าให้
มือของตนไปโดนมือ หรือขามมือของผู้ใหญ่เป็น
อันตราย และถ้าพลั้งเผลอก็ไม่ต้องกับคอขาดบาดตาย
เด็กอาจยกมือไหว้ขอภัยกับผู้ใหญ่ได้ การหยิบ
กับข้าวหรือการตักข้าว อย่าขย่มหยิบหรือตักตรง
กลาง ต้องตักหรือหยิบส่วนริมก่อน ต้องระวังอย่า
เหานิ้วมือจุ่มลงไปติดน้ำพริกหรือเครื่องจิ้มใดๆ ทั้ง
ไม่ปากให้เปรอะข้างซ้ายข้างขวาจนเลอะเทอะ ทัก
ที่สุด ถ้ามีข้อควรใช้ข้อตักมาหยอดในขามข้าว
ของตนเป็นเหมาะ ระวังนิ้วมืออย่าให้ติดเมล็ดข้าว
สุกแล้วไปหยิบกับข้าว ขณะเป็นข้าวอย่าให้ข้าวสุก
ร่วงพรูลงมาที่จาน ถ้าข้าวสุกกระเด็นออกนอกขาม
ข้าวเล็กน้อย ต้องรีบเก็บใส่กะโหลก เวลาเป็นข้าว
ใส่ปาก อย่าอ้าปากกว้างหรือแบะลิ้นรับ อย่ารับประ-
ทานโดยอ้าปากเคียวตักจับๆ อย่ารับเคียวรับกลืน
คล้ายคนจะกละ ต้องเคียวละเคียวแล้วจึงกลืน
หนึ่ง ถ้ารับประทานด้วยข้อสอดมกับผู้ใหญ่แล้ว

อย่าชนน้ำแกวด้วยข้อในส่วรับ ต้องตกแกวด้วย
ข้อในส่วรับมาใส่ข้อในซามของทนก่อน ฟัง
ระวังในการวางข้อนี้ดี การรับประทานก็ดี อย่า
ให้บังเกิดเสียงดัง เช่นไม่ชนน้ำแกวซดซาดเป็นต้น

๖. คอยสังเกตข้าวในงานของผู้ใหญ่ ถ้า
เกือบหมดต้องคอยตกเพิ่มให้อีก การเพิ่มข้าวนี้
ข้อควรจำอยู่ว่า ครึ่งหนึ่งของหรือครึ่งหลังๆ ต่อมา
ต้องตกให้พอกว่าครึ่งหนึ่งหรือครึ่งแรกเสมอ อนึ่ง
ในขณะที่รับประทานอยู่ ถ้ากับข้าวสิ่งใดเกือบหมด
ต้องรีบตามแม่ครัว แม่ยังมียกตของขอมาเพิ่มเติม
ยังมีที่ควรจำอีกคือ ไม่ควรอิมก่อนผู้ใหญ่โดยไม่
จำเป็น แต่ถ้าต้องอิมก่อนก็ต้องคงนั่งอยู่เพื่อดูแล
ปฏิบัติให้ผู้ใหญ่ได้รับความสะดวกเสมอ เมื่อเห็น
ว่าผู้ใหญ่อิมแล้ว ต้องรีบเลื่อนหรือรินน้ำล้างมือ
จานสระน้ำ ผ้าเช็ดมือ ให้โดยเร็ว แต่ถ้าผู้ใหญ่รับ-
ประทานด้วยข้อสอด ก็ให้รีบยกจานข้าวออก เมื่อ
จัดแจงปัดผ้าซามกับซามและยกสำรับกลับแล้ว ถ้า

มีของหวานหรือผลไม้ ก็ให้เลื่อนหรือยกมาวางไว้
ตรงหน้าผู้ใหญ่โดยเร็ว ขณะนั้นต้องมีน้ำรับประพรม
ด้วย นเรียกว่ามรรยาทสำหรับปฏิบัติผู้ใหญ่

๗. ส่วนการรับประทานอาหารกับน้องเล็ก ๆ นั้น มี
ข้อที่ควรจำก็คือ ต้องช่วยเหลือน้อง อาหารบางอย่าง
ต้องหยิบให้ ถ้าเป็นปลาก็ต้องแกะให้เป็นชิ้น ส่วน
ระเบียบหรือมรรยาทดังกล่าวแล้ว ถ้าเราต้องการจะ
ทำให้เป็นตัวอย่างแก่น้องเราเพียงไหนก็ได้ การ
รับประทานอาหารกับเพื่อน ๆ ด้วยกันก็ต้องช่วยเหลือ มี
การตักข้าวหรือช่วยส่งช่วยหยิบกับข้าวที่อยู่ไกลให้
ข้อสำคัญในการรับประทานอาหารกับเพื่อน ถ้าเราเป็น
เจ้าของบ้านต้องพยายามชักชวนเขาให้รับประทานอาหาร
ได้อิ่มหน้าสำราญ และต้องอิมพร้อม ๆ กัน มีฉะนั้น
เพื่อนจะรับประทานอาหารกันไปแต่ผู้เดียว อันมรรยาท
สำหรับการรับประทานอาหาร ^{ผู้}เด็กควรระมัดจำ
ให้มาก และฝึกหัดตนไว้เสมอ ยิ่งเป็นเด็กผู้หญิง
ด้วยแล้ว ยิ่งจำเป็นต้องรู้ตอปฏิบัติที่เดียว

(ย่อความสำหรับการอ่านเอาเรื่อง)

๑. เด็กบางคน^{๕๖} รับประทานอาหารกับ^{๕๖} ผู้ใหญ่^{๕๖} บางครั้ง^{๕๖} รับประทานอาหารกับ^{๕๖} เพื่อนหรือกับ^{๕๖} น้องเล็ก^{๕๖} ๆ การ^{๕๖} รับประทานอาหารกับ^{๕๖} ผู้^{๕๖} หนึ่ง^{๕๖} ต้อง^{๕๖} ระวัง^{๕๖} มรรยาท^{๕๖}

๒. การ^{๕๖} รับประทานอาหารกับ^{๕๖} ผู้ใหญ่^{๕๖} ต้อง^{๕๖} ช่วย^{๕๖} เหลือ^{๕๖} ผู้ใหญ่^{๕๖} ให้^{๕๖} ได้รับ^{๕๖} ความ^{๕๖} สะดวก^{๕๖} อย่าง^{๕๖} ลงมือ^{๕๖} รับประทาน^{๕๖} ก่อน^{๕๖} เมื่อ^{๕๖} ผู้ใหญ่^{๕๖} ลงมือ^{๕๖} รับประทาน^{๕๖} แล้ว^{๕๖} เด็ก^{๕๖} จึง^{๕๖} รับประทาน^{๕๖}

๓. ก่อน^{๕๖} จะ^{๕๖} ลงมือ^{๕๖} รับประทาน^{๕๖} ต้อง^{๕๖} ดู^{๕๖} เครื่อง^{๕๖} ใช้^{๕๖} เช่น^{๕๖} กะ^{๕๖} โถน^{๕๖} น้ำ^{๕๖} ทุก^{๕๖} สิ่ง^{๕๖} ให้^{๕๖} ครบ^{๕๖} เวลา^{๕๖} เบียด^{๕๖} ผา^{๕๖} ซาม^{๕๖} กับ^{๕๖} แล้ว^{๕๖} กับ^{๕๖} ข้าว^{๕๖} สิ่ง^{๕๖} ใด^{๕๖} ยัง^{๕๖} ไม่^{๕๖} ได้^{๕๖} คัด^{๕๖} ถูก^{๕๖} หรือ^{๕๖} บิ่น^{๕๖} มะ^{๕๖} นาว^{๕๖} ต้อง^{๕๖} จัด^{๕๖} ทำ^{๕๖} เสีย^{๕๖} ก่อน^{๕๖}

๔. ขณะ^{๕๖} ที่^{๕๖} นั่ง^{๕๖} รับประทานอาหาร^{๕๖} กับ^{๕๖} ผู้ใหญ่^{๕๖} ที่^{๕๖} พ้น^{๕๖} ต้อง^{๕๖} นั่ง^{๕๖} พับ^{๕๖} เฝียบ^{๕๖} การ^{๕๖} นั่ง^{๕๖} พับ^{๕๖} เฝียบ^{๕๖} เข้า^{๕๖} ขีด^{๕๖} กับ^{๕๖} และ^{๕๖} มือ^{๕๖} ซ้าย^{๕๖} เท้า^{๕๖} กับ^{๕๖} พน^{๕๖} นน^{๕๖} มือ^{๕๖} ซวา^{๕๖} ใช้^{๕๖} การ^{๕๖} ใด^{๕๖} มือ^{๕๖} เดียว^{๕๖} แต่^{๕๖} ถ้า^{๕๖} นั่ง^{๕๖} ตัว^{๕๖} ตรง^{๕๖} เข้า^{๕๖} ห่าง^{๕๖} กัน^{๕๖} แล้ว^{๕๖} ใช้^{๕๖} ใด^{๕๖} ทั้ง^{๕๖} สอง^{๕๖} มือ^{๕๖}

๕. ต้อง^{๕๖} ระวัง^{๕๖} เวลา^{๕๖} หยิบ^{๕๖} อาหาร^{๕๖} อย่า^{๕๖} ให้^{๕๖} มือ^{๕๖} โดน^{๕๖}

หรือข้ามมือผู้ใหญ่ อย่าเอานิ้วลงจุ่มติดเครื่องจุ่ม
ระวังข้าวสุกอย่าให้ติดนิ้วมือ อย่าทำข้าวหก ถ้า
รับประทานด้วยช้อนส้อม อย่าชดแกลงด้วยช้อนใน
คำกับ ต้องยกมาใส่ในช้อนของตนก่อน ระวัง
อย่าชดน้ำแกงซดซาต หรือทำเสียงดัง

๖. คอยตักข้าวเพิ่มให้ผู้ใหญ่ กับข้าวสิ่งใด
ไม่พอให้คอยตักเพิ่มเติม ไม่ควรชิมก่อน ถ้าชิม
ก่อนต้องยั้งคั้งนั่งอยู่ปฏิบัติ เวลาผู้ใหญ่อิ่มแล้ว
มีของหวานหรือผลไม้ให้ยกมา

๗. การรับประทานอาหารกับน้องเล็กๆ ต้อง
คอยระวังช่วยเหลือ เช่นหยิบส่งให้หรือแกะปลาให้
ควรทำตัวอย่างมรรยาทอันดีให้แก่น้อง ถ้ารับประ-
ทานกับเพื่อนๆ ต้องคอยช่วยเหลือและชักชวนให้
รับประทานได้มากๆ อย่าอิมก่อน มรรยาทใน
การรับประทานอาหารนี้ เด็กผู้หญิงต้องเข้าใจได้
ให้มาก

มรรยาทอันงาม

๑. ผู้ที่เป็นคนดี หรือที่เรียกว่าเด็กดีนั้น ต้อง
 มีมรรยาทอันงาม ซึ่งประพฤติด้วยกาย วาจา และ
 น้ำใจ การที่จะกระทำตนให้เป็นผู้ที่มีคนนิยมสรร-
 เสริญนั้นเป็นของยากก็จริง แต่ถ้าใครได้เรียนรู้
 และหมั่นกระทำตนไปตั้งแต่แรก จนชินกับความ
 ประพฤติที่ดีที่ชอบแล้ว ก็ไม่เป็นของยากลำบาก
 เลย เช่นเดียวกับเราร้องเพลงบทหนึ่ง เมื่อยังร้อง
 ไม่เป็นจะเห็นว่าร้องได้ยากมาก หรือเมื่อแรกหัด
 ร้องๆ ไม่ใคร่จะถูกต้องได้ แต่พอร้องได้คล่อง
 เห็นว่าบทเพลงนั้นช่างร้องได้ง่ายตายเสียเหลือเกิน
 การที่จะเป็นผู้มีมรรยาทอันงามก็เช่นเดียวกัน เมื่อ
 เราพยายามประพฤติจนเคยชินแล้ว ต่อไปก็ไม่น่า
 จะยากลำบากเลย เหตุนี้เราจึงต้องเรียนรู้และฝึกหัด
 ตนตั้งแต่วัยเป็นเด็กไป จึงจะมีความเคยชิน

๒. เด็กต้องระวังมรรยาทของตนขณะที่อยู่
 ณะเพาะหนาสอนให้มาก นอกจากกระทำตัวของ
 ตัวให้สุภาพเรียบร้อยแล้ว ยังต้องระวังกระทำตัว
 ขณะทักตักตอกกับผู้อื่นด้วย การระวังรักษาศีลธรรมประ-
 พุติส่วนตัว หมายความว่าถึงกิริยาอาการเคลื่อนไหว
 มีการกิน เดิน นั่ง นอน เป็นต้น ส่วนการติดต่อกับ
 ผู้อื่น หมายความว่าถึงกิริยาอาการในขณะที่เข้าไป
 หาหรืออยู่ใกล้ผู้อื่น หรือพูดกับผู้อื่นต่งนี้ อนึ่ง
 คำว่าผู้อื่นในที่นี้ หมายความว่าถึงคนทั่วไป แม้
 แต่ผู้ที่เดินตามถนนหลวง หรือคนที่อยู่ร่วมกับเรา
 ในที่ชุมนุมซึ่งไม่รู้จักกับเรา เราก็ต้องระมัดระวัง
 ตัวในขณะที่เดินใกล้ๆ กัน หรืออยู่ใกล้ๆ กันด้วย

๓. เมื่อเราอยากจะนั่งหรือยืนอยู่ในที่ใดก็
 ตาม เราจะต้องดูว่าเป็นที่ที่คนอื่นเดินผ่านไปมาหรือไม่
 ถ้าที่นั้นย่อมมีผู้เดินผ่านไปมาเสมอแล้ว เรา
 ต้องระวังอย่านั่งหรือยืนขวางอยู่ เพราะเป็นที่
 ระวังแก่คนอื่น ๆ ถึงตัวเราเองบ้างก็เหมือนกัน

ขณะที่เรามาโรงเรียน ถ้ามีใครมาขวางทางอยู่แล้ว
 เราก็ต้องเคืองเช่นเดียวกัน การนั่งหรือยืนขวาง
 ทางนั้น ถ้าถูกผู้ที่มีกำลังมากกว่าชนเรา ก็จะทำให้
 เจ็บปวดต่างๆ ยิ่งกว่านั้นอาจเป็นต้นเหตุให้เกิดการ
 ทะเลาะวิวาทกันขึ้นก็ได้ ฉะนั้นเด็ก ๆ ทุกคนต้อง
 ระมัดระวังระมัดระวังตัว ยิ่งกตางดนอนหลับแล้วยิ่งต้อง
 ระมัดระวังให้มาก อย่ายืนขวางรถยนต์อยู่ ถ้ารถห้าม
 ล้อไม่ทันแล้ว เราก็จะต้องถูกรถทับท้ายเป็นแน่

๕. จริ่งอยู่ถนนหลวงเป็นของกลางหรือเป็น
 ทางสาธารณะ หรือที่นั่งในรถราง ใครๆ ก็นั่งได้
 แต่เราผู้ที่จะมรรยาทอนตนนั้น จะต้องรู้จักกระทำ
 ตนให้สุภาพ อย่าคิดแต่จะยืนหรือเดินเสียดคนเดีย
 วนเต็มถนน เด็ก ๆ คงเคยเห็นคนนั่งในรถรางบาง
 คนนั่งกางเข่าจนกว้าง ผู้คนอื่นอยากนั่งข้างๆ ก็นั่งไม่
 ได้ เพราะคนนั้นไม่กระดิกให้ เขาเรียกว่านั่งกั้นที่
 ถึงแม้คนอื่นจะมองด้วยความไม่พอใจ เจ้าตัวก็
 เฉยทำเป็นทองไม่รู้อะไรเลย คนที่นั่งเขาเรียกว่า

เป็นคนไม่มีมรรยาทอันดี เราผู้เป็นเด็กต้องมีความ
รู้ดีกว่าสิ่งของก็ดี สถานที่ก็ดี หรือทางเดินก็ดี ที่
เป็นของกลางหรือที่ใดใช้กันทั่วๆ ไปแล้ว ต้อง
ระวังอย่าถือสิทธิ์เสียคนเดียว ควรจะคิดเผื่อแผ่ให้
คนอื่นได้ รับสิทธิ์บ้างตามสมควรเช่นเดียวกับเรา

๕. การเดินก็เหมือนกัน แผ่นดินที่เราอยู่
กว้างขวางมากไม่ถึงกับคนเราจะต้องเบียดกัน อยู่
ถนนหรือทางเดินก็ไม่แคบจนคนต้องเดิน ไถน กัน
เพราะฉะนั้นเมื่อเราเดินต้องระวังอย่าให้ไปเฉียด
หรือกระทบคนอื่นเข้า ถึงต่างคนต่างไม่ได้ตั้งใจจะ
กระทบกระทั่งกันก็จริง ถ้าหากฝ่ายหนึ่งบังเกิดโทษ
ขึ้นมาแล้วก็จะต้องวิวาทกัน อนึ่งยังทางที่เป็นตรอก
เป็นซอกแล้ว ต้องยิ่งระวังให้มาก แม้จะเผด็จพล่ง
พลาดไปเฉียดตัวกันบ้างเล็กน้อย เราผู้เป็นคนรู้จัก
มรรยาทอันดี ต้องรับขอโทษเขาเสียก่อนเป็นต้น

๖. ที่ใดมีฝูงหรือยืนอยู่เพอียดเพื่อฟัง หรือ
เพอกระทำการอะไรกับใครอยู่ก็ตาม ถ้าเราเป็น

คนเข้าไปทักถึง หรือจะผ่านเข้าไปยืนอยู่ในที่นั้น
 ต้องระวังอย่าเข้าไปยืนหรือหนึ่งให้เป็นที่กีดขวางเขา
 เช่นไม่ยืนบนฐานที่นั่งกำลังดูหรือฟังอะไรอยู่ ไม่
 ผ่านกลางเข้าไปในระหว่างคนอื่นที่เขากำลังยืนอยู่
 เป็นต้น อนึ่งผู้อื่นเขากำลังพูดคุยกัน ถึงแม้เขา
 ไม่ได้พูดกันในเรื่องกลับข้อเรียน เราอย่าเข้าไป
 ใกล้เคียง หรือแอบฟังเรื่องราวของเขา และผู้อื่นเขา
 กำลังเขียนหนังสืออ่านหนังสืออยู่ ถึงแม้จะเป็นบิดา
 มารดาหรือครูอาจารย์ หรือเป็นเพื่อนฝูงของเราก็
 ตาม เราไม่ควรจะละล้าบเลี้ยวสอดคืบเข้าไปในอัน
 ชาติ ที่สุดเข้าไปอยู่ข้างหลังเขาก็ไม่ดีเหมาะเสียแล้ว
 เหล่านี้ถือกันว่าเป็นมารยาทที่เสียเกียรติยศที่สุด

(ข้อความสำหรับการอ่านเอาเรื่อง)

๑. ผู้ที่ย่อมมีมารยาทอันงาม คือประพฤติดี
 พร้อมด้วยกาย วาจา และน้ำใจ การประพฤติดีงาม
 เป็นการยาก แต่ถ้าฝึกหัดจนเคยชินแล้ว ทำไป

ก็เป็นของง่าย เหตุนี้เราจึงต้องหัดประพฤติตนไป
ตั้งแต่เป็นเด็ก

๒. เด็กต้องระวังมรรยาท ๒ อย่าง คือระวัง
ความประพฤติส่วนตัวอย่างหนึ่ง และระวังความ
ประพฤติขณะที่ติดต่อกับผู้อื่นอีกอย่างหนึ่ง คำว่า
ผู้อื่นหมายถึงคนทุก ๆ คน ตลอดจนคนที่ไม่รู้จัก
กันด้วย

๓. ที่ที่ผู้คนเดินผ่านไปมา เราต้องระวังอย่า
ยืนหรือนั่งขวางทาง เพราะทำให้เขาไม่พอใจหรือ
เป็นการก่อกวนวิวาทกัน ถ้าเป็นกลางถนนรถจะ
ทับตาย

๔. ถนนหลวงหรือทางเดินหรือที่นั่งในรถราง
เรียกว่าเป็นของสาธารณะ หรือของกลาง ได้ใช้
กันทั่ว ๆ ไป เราอย่าไปถือสิทธิเสียคนเดียว ต้อง
แบ่งปันหรือเผื่อแผ่ให้ผู้อื่นเข้ามาสันทอนบ้าง

๕. การเดินในทางสาธารณะเช่นตามถนนหน
ทาง ต้องระวังอย่าให้เดินเฉียดหรือไต่คนกัน ถึง

แม้ไม่ได้ตั้งใจก็อาจก่อวิาทกันได้ ถ้าพลั้งเผลอ
ก็ต้องรีบขอโทษกันเสีย

๖. ต้องระวังอย่าขวางหน้าหรือบังตาผู้อื่น
อย่าผ่ากลางระหว่างคนอื่น อย่าฟังหรือแอบฟังเรื่อง
ของคนอื่นพดกน และอย่าดูหรือทำท่าจะดูหน้าตาคู
อื่นกำลังเขียนหรืออ่านอยู่

บทที่ ๔

การต้อนรับแขก

๑. ผู้ที่มาหาผู้ใหญ่ของเราเรียกว่าแขก ความ
จริงเรามีใครได้มาหาเรานัก เพราะเราเป็นเด็ก ไม่
ใครมีธุระติดต่อกับเราสักอย่าง แต่เขาอาจมีธุระติด
ต่อกับผู้ใหญ่ของเรา เช่นมาเยี่ยมเยียน มาช่วย
ธุระของผู้ใหญ่ หรือมาเพื่อกิจธุระของเขาเป็นต้น
ถ้าผู้ใหญ่ไม่อยู่หรือขณะที่เขามาพบเราก่อน และผู้
ใหญ่อยู่นอกบ้าน เช่นนี้ เด็ก ๆ ก็ต้องรู้จักมารยาท
อันที่ควรจะต้องต้อนรับแขกเหมือนกัน

๒. ผู้ที่เข้ามาในบ้านเราที่เรียกว่าแขกนั้น
 ย่อมมีลักษณะต่างๆ กัน บางที่เป็นเด็กบ้าง เป็น
 ผู้ใหญ่ เป็นผู้หญิง ผู้ชาย พระสงฆ์ เป็นไทย เป็นจีน
 บางคนก็มีกิริยาเป็นผู้ตรงจากทะเลาะทะเลาะ คือรู้จักเกรง
 ใจเจ้าของบ้าน บางคนก็เชื่อเข้ามา เราสังเกตจะ
 รู้ได้ว่าผู้นั้นมีลักษณะอย่างไร ถ้าเขาแสดงกิริยา
 เป็นคนเรียบร้อยแล้ว เราต้องระวังในการพูดจา
 กับเขา และแสดงกิริยาอย่าให้เขามีความรังเกียจ
 ได้ ซึ่งจะรู้ได้ว่าเขาเป็นคนสุภาพเรียบร้อยหรือเขา
 จะมีเกียรติยศมากน้อยเพียงใดนั้น พึงสังเกตได้
 จากกิริยาท่าทาง จากคำพูด หรือจากเครื่องแต่ง
 กายของเขาเป็นต้น

๓. ผู้ที่จะเข้ามาในบ้าน ถ้าบ้านเรามีประทุ
 รวทิม เขาควรต้องเคาะประตูก่อน เมื่อเปิดได้ยิน
 แล้วต้องรีบเปิดประตูออกไปพบกับเขา อย่าให้เขา
 ต้องเคาะอยู่นาน ถ้าบ้านมิได้มีรั้วเขตต์ ผู้ที่มาหา
 ก็มักจะพูดจาไต่ถามว่า ผู้ใหญ่อยู่หรือเปล่า เมื่อ

เราเห็นเขาเป็นผู้ใหญ่หรือเป็นคนที่เคยเคารพมาแล้วเช่นนั้น เราต้องแสดงความเคารพต่อเขาก่อน การแสดงความเคารพจะต้องทำอย่างไร ได้ที่เคยเรียนมาในประณมจรรยาเล่ม ๑ แล้ว ต้องระวังในการแสดงกริยาต่อเขาโดยเรียบร้อย ให้สมกับที่เขารู้จักเกรงใจต่อบ้านเรา หรือสมกับเกียรติยศของเขาให้มาก

๔. ในการที่จะพูดจากับเขานั้น ต้องพูดตรงไปตรงมาอย่าอ้อมค้อม เช่นเขาถามว่าผู้ใหญ่อยู่หรือเปล่าเช่นนั้น ถ้าเราไม่รู้ก็ต้องบอกเขาว่า จะต้องขอไปดูหรือเข้าไปตามผู้น้องก่อน และขอโทษเขา ให้เขาโปรดรออยู่หรือโปรดนั่งคอยก่อนเป็นต้น

๕. ในการต้อนรับแขก ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เด็กควรกระทำก็คือ การยกกะโถน หมาก บุหรี่ หรือแก้วน้ำมาเพื่อรับแขก และอย่าไปเที่ยวเล่นเสียไกลๆ ควรอยู่คอยดูว่าผู้ใหญ่จะใช้สอยอะไรบ้าง จะได้รับใช้

แต่ไม่ใช่เข้ามานั่งอยู่ใกล้ๆ ผู้ใหญ่เกินไป หนึ่ง
เวลาที่ผู้ใหญ่ของเรากำลังพูดอยู่กับแขก บางเรื่อง
ถึงเราพูดกับผู้ใหญ่ ถ้าผู้ใหญ่ไม่ถามไม่พูดกับ
เราแล้ว เราอย่าสอดพูดขึ้นมาเป็นอันขาด อีกกัน
ว่า เป็นการเสียเกียรติมาก และจงจำไว้ว่าเมื่อแขก
หรือผู้ใหญ่มาร่วมด้วย เด็กต้องพูดจาโดยข่มขี้มั่วแจ่ม
ใส อย่าพูดอูบอับอยู่แต่ในคอ อย่าทำท่าเงือง
หงอย และไม่ทำหน้าตบงหรือแสดงท่าทางหยิ่ง
จองทอง แต่ไม่ใช่หน้าเศร้าหรือหน้าเป็น ที่เรียก
ว่าหน้าทะเล้นเสมอ

(ย่อความสำหรับการอ่านเขาเรื่อง)

๑. มีแขกมาหาผู้ใหญ่ของเรา แต่พบเราก่อน
เราต้องรับแขกด้วย

๒. ผู้ที่เป็นแขกมาที่บ้านเราๆ ต้องสังเกตว่า
เป็นคนชนิดใด จะสังเกตได้จากกิริยา คำพูด และ
การแต่งตัวของเขา

๓. ผู้ที่มาเป็นแขกนั้น ถ้าเป็นผู้ใหญ่เราต้อง

แสดงความรักต่อเขาก่อน และแสดงกิริยาต่อเขา
โดยเรียบง่ายให้สัมพันธ์กับเกียรติยศของเขา

๔. ต้องพูดจากับเขาโดยความจริง เมื่อผู้
ใหญ่ยังไม่ออกมาพบเขา เด็กต้องเชื่อเชิญให้เข
นั่งก่อน

๕. ในการรับแขกซึ่งเป็นหน้าที่ของเด็กคือ
การยกกระโถน หมาก บุหรี่ และแก้วน้ำ อย่าไป
เพียวเดียว ต้องคอยรับใช้ เมื่อแขกหรือผู้ใหญ่พูด
ด้วยต้องแสดงกิริยาสุภาพโดยยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่
พูดอุบถ ไม่ทำท่าเงืองหงอย ไม่ทำท่าหยิ่ง ไม่
ทำหน้าบูดบึ้ง หรือไม่ทำหน้าเป็น

บทที่ ๕

การงาน

๑. การงานของเด็กในขณะนั้น ๒ อย่าง คือ
การเล่าเรียนอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งคืองานเบาๆ
ที่เด็กพอจะช่วยบิดามารดาหรือครูอาจารย์ที่โรง-

เรียนได้ ความจริงเด็กมีไ้เรียนหนังสือเต็มทงวัน
 ตอนเช้าเมื่อตนนอนแล้วเด็กต้องทำธุระทางบ้านแล้ว
 จึงมาโรงเรียน ตอนบ่ายกลับบ้านจนกว่าจะไ้เวลา
 รับประทานอาหารเย็นแล้วจึงถึงเวลากลางคืน ซึ่ง
 เด็กต้องหลับที่เรียนที่ไ้เรียนมาแล้วในวันนั้นซ้ำอีก
 เด็กย่อมมีเวลาว่างมาก ในขณะที่ว่างนั้นควรแบ่ง
 เป็นเวลาพักผ่อนหรือเล่นสนุกสนานกับเพื่อนพ้อง
 เสียบ้าง และอีกอย่างหนึ่งก็คือ การงาน

๒. เด็กๆต้องนึกว่า เวลารับประทานอาหาร
 ต้องเบีบหรือตกข้าวเข้าปาก เวลาถ่ายอุจจาระก็
 ต้องชำระเช็ดล้างเอง จะรอหรือใช้ให้ผู้อื่นมาทำ
 ให้เหมือนเวลาทนอนผ้ออมอยู่นั้นไม่ได้ คนเรา
 ทุกคนเกิดมาจำต้องชวนชวาย เพื่อไ้ได้อาหารมาไ้
 ท้อง เพื่อไ้ไ้เครื่องเสื่อผ้ามามาแต่งตัว และเพื่อหาที่
 อยู่ทนอนให้มีความสุข เด็กทุกคนก็ต้องการเช่นนั้น
 ไม่ใช่หรือ ฉะนั้นจึงต้องทำงานเพื่อความสุขของ
 ตัวเอง อย่าให้พ่อแม่หรือพ้องคนอื่นเขาต้องทำ

ให้ทุกครึ่งเสมอไปเลย เพราะผู้อื่นเขาก็จำต้อง
กระทำเพื่อตัวของเขาเหมือนกัน

๓. การงานของเด็กนั้น เด็กจะต้องกระทำ
เพื่อบำรุงตัวของตัวก่อน คือตนนอนแต่เช้าไม่เกิน
ย่ำรุ่ง ตื่นแล้วพบงาหม จดมุง จดผ้าปูที่นอน ให้
เรียบเรียบร้อย แล้วจึงจัดแจงอาบน้ำชำระร่างกายให้
หมดจด โดยใช้สระบัวรดตัว ใช้แปรงสีฟัน ใช้ผ้าเช็ด
ตัว เช็ดตัวให้แห้งก่อนแล้วจึงนุ่งผ้า อย่าลืมว่า
สระบัวกับแปรงนั้นเมื่อใช้แล้วจำต้องเก็บหรือวางให้
ถูกต้อง ชนตักน้ำก็เช่นเดียวกัน อย่าล่อยไว้ในโถง
หรือจนไว้ก้นโถงเป็นอันขาด การงานที่เป็นหน้าที่
บำรุงตัวของตัวเองเหล่านี้ ไม่น่าจะต้องให้ผู้ใหญ่
ดูว่าบ่อยๆ แม้เราทำผิดผู้ใหญ่ว่าครั้งเดียวก็
จำได้

๔. เมื่อแต่งตัวแล้วเด็กต้องเตรียมเครื่องเรียน
เช่นในวันนั้นจะต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง ก็ต้องจัด
สมุดทำการหรือหนังสือให้ครบถ้วน ติดสอยยังไม่

ใต้เหตา ก็ต้องจัดการเหตาเสียแล้วรวบรวมให้เรียบร้อย
 ร้อย เวตาเอามาโรงเรียนจะได้ไม่หายหกตกหล่น
 เสียตามทาง และขณะที่กำลังเรียนต้องตั้งใจเรียน
 อย่าเรียนพลาดเด่นพลาดไม่ได้ ถ้าทำเช่นนั้นจะทำให้
 วิชาเกินสมควรหรือไม่รู้อะไรเสียเลย เด็กที่ไม่
 ตั้งใจเรียนไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ มักชอบ
 ไล่ตลกบ่อยๆ ถ้าเป็นตลกเรียนกันจนแก่ก็สอบได้
 ไม่ได้

๕. เวลากลับถึงบ้านแล้วต้องวางเครื่องเรียน
 ให้ถูกที่ เปลี่ยนเสื้อผ้าเอาชุดเก่าออกมาแต่งอยู่กับ
 บ้าน เวลานั้นจะพักผ่อนก็ได้ พอเย็นลงเด็กต้อง
 ช่วยผู้ใหญ่ทำงาน เช่นการกวาดบ้าน เทกะโถน
 อย่าหนีหน้าผู้ใหญ่ไปเที่ยวเล่นเสียจนผู้ใหญ่ต้อง
 ตะโกนเรียกเป็นหลายหนก็ยังไม่ได้ยิน เมื่อรับ
 ประทานอาหารเย็นแล้ว เด็กจะต้องตรวจสอบทำ
 การ หรืออ่านหนังสือและแก้สิ่งที่บกพร่องในการ
 เรียน หรือมีธุระอื่นก็ทำงานที่ครูกะมาให้ทำเป็นการ

บ้าน ลืมไม่ได้

๖. งานเบา ๆ ที่เด็กต้องช่วยผู้ใหญ่ก็ได้ หรือ
 ซึ่งจะต้องช่วยเหลือครู อาจารย์ ที่โรงเรียนก็ได้ และ
 การเล่าเรียนของเด็กเองเหล่านี้ เด็กจะต้องตั้งใจ
 ทำให้เป็นระเบียบเสมอไป อย่าทำโดยหยาบหรือ
 สะเพร่า เพื่อให้พ้น ๆ ตัวแล้ว จะรีบไปเล่นไม่ได้
 ต้องทำให้สำเร็จลุล่วง งานทะเลาะโดน งานล้างชาม
 งานเช็ดถูบ้นตักกวาดเหล่านี้ เด็กอย่าเข้าใจว่าเป็นงาน
 ทำหรือน่าเบื่อหน่าย ถึงแม้ถูกผู้ใดหรือถูกผู้ใดเงินก็ทำ
 ได้ บิดามารดาหรือครูอาจารย์ของเราเมื่อท่านยัง
 เป็นเด็ก ท่านต้องทำมาก่อนทนน งานที่เด็กเห็น
 ว่ายากลำบาก ถ้าตั้งใจทำจริง ๆ แล้ว ประเดี๋ยว
 เดียวก็ทำสำเร็จได้ แต่งานที่ง่าย ๆ แม้เกียจคร้าน
 หรือท้อแท้ไม่เต็มใจทำ ก็ไม่มีเวลาเสร็จดังนั้น เด็ก ๆ
 จึงต้องพยายามรักทำงานให้จริงจังด้วย ถ้าเกียจคร้าน
 จนเข้ากะถูกตำเลียบแล้ว ต่อไปภายหน้าจะทำงาน
 อะไรไม่เป็น ทำอะไร ๆ ก็ไม่ได้ ต้องนับว่าเสีย

คนเขาตัวไม่รอตเท่านั้น

(ย่อความสำหรับการอ่านเอาเรื่อง)

๑. การงานของเต็กมี ๒ อย่าง คือการเรียน และงานเบาๆ เต็กไม่ได้เรียนหนังสือทั้งวันย้อม มีเวลาว่าง เวลาว่างควรแบ่งเป็นเวลาพักผ่อนและช่วยทำการงานเบาๆ

๒. ทุกๆ คนต้องทำงานเพื่อหาอาหาร หาเครื่องแต่งตัว หาที่อยู่เพื่อความสุข เต็กๆ ต้องคิดทำการงานเพื่อตัวเอง จะให้ผู้อื่นทำไม่ได้ เพราะผู้อื่นก็ต้องทำเพื่อตัวเขาเหมือนกัน

๓. การงานของเต็กจะต้องกระทำเพื่อบำรุงตัวเองก่อน คือตอนเช้าต้องอาบน้ำถูตัวแปรงฟัน งานส่วนตัวอย่าให้ผู้ใหญ่ต้องดูว่า

๔. แต่งตัวแล้วเตรียมเครื่องเรียนให้ครบ ขณะที่กำลังเรียนต้องตั้งใจ เต็กที่ไม่ตั้งใจเรียนต้องสอบได้ตกเสมอ

๕. เวลากลับบ้าน เย็นถึงต้องช่วยผู้ใหญ่อ

เช่นการทะเลาะ โดน กวาดบ้าน เมื่อรับประทานอาหาร
แล้วต้องทบทวนบทเรียนที่เรียนมาแล้ว หรือทำ
การบ้านที่ครูกะให้

๖. งานเบาๆ ก็ดี หรือการเรียนก็ดี ต้อง
ตั้งใจทำให้เป็นระเบียบ อย่าทำโดยสะเพร่า งาน
ทะเลาะ โดนหรือกวาดบ้านไม่ใช่งานต่ำหรือเลว ไม่
น่าอาย ผู้ใหญ่ท่านเคยต้องทำมาก่อนแล้ว หนึ่ง
งานที่ว่ายาก ถ้าตั้งใจทำก็สำเร็จ แต่งานที่ง่าย
ๆ ไม่ตั้งใจทำก็ไม่สำเร็จ คนเราถ้าเกียจคร้านจนเคย
ตัว โทษนั้นก็เอาตัวไม่รอด

บทที่ ๖

ความสามัคคี

๑. ผู้ที่อยากจะมีสามัคคีต่อเพื่อนฝูง
ด้วยกันแล้ว จำต้องประพฤติดีต่อเพื่อนพร้อมด้วย
กาย วาจา และหัวใจ คือช่วยเหลือกิจการงานเรี่ยก

ว่าสงเคราะห์กันและกัน ระวังคำพูดอย่าพูดในสิ่ง
ที่เพื่อนไม่พอใจ นับถือข้อตรงต่อกันเสมอ จึงจะ
คบกันได้ยืดยาว ข้อสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ เรา
ต้องทำตัวของเราให้เป็นผู้มีใจดี ต้องมีความกล้า
ในสิ่งที่ควรกล้า และต้องเป็นผู้รู้จักบุญคุณคนที่
เรียกว่ามีความกตัญญูทุกเวลา หากเราเป็นคนชั่ว
ช้าจนเป็นที่รังเกียจของคนอื่นแล้ว เราจะพยายาม
หาเพื่อนสักคนหนึ่งก็ไม่ได้

๒. ผู้ที่มีใจดีย่อมต้องเป็นผู้ที่ไม่เบียดเบียนพ
หรือเอาเปรียบผู้อื่น แม้แต่สัตว์เดียรฉานซึ่งมันสู้
เราไม่ได้ ก็ไม่ข่มเหงรังแกมันให้ได้รับความลำบาก
ยิ่งกว่ามันต้องรู้จักบุญคุณของมัน ถ้าเป็นสัตว์เพียง
ต้องรักษาสัตว์เหล่านั้นให้ได้รับความสุขตามสมควรบ้าง
ของที่นับว่าเป็นของกลางหรือสาธารณประโยชน์
เช่นต้นไม้ที่ปลูกไว้แล้วควรสงวนตามข้างถนน เด็กๆ
จะไปเด็ดไปทิ้งไปถอนโดยใครไม่เห็นก็ได้ แต่
ก็ต้องคิดว่าผู้มีใจดีจะไม่ริเป็นคนชวนโดยหาประโยชน์

ไม่ได้ อย่างนั้น ผู้มีใจดี ย่อมประพฤติแต่สิ่งที่ดีที่
ชอบ ทำแต่สิ่งที่มีประโยชน์ และไม่เป็นการเดือด
ร้อนแก่ผู้อื่น ทำอะไรไม่ใคร่ผิดพลาด ต้องคิด
ถึงใจผู้อื่นด้วยเสมอ ไม่เอาแต่ใจของตนแต่ฝ่าย
เดียว เพื่อน ๆ จึงจะคบหาสมาคมไปได้ดี

๓. การช่วยเหลือกิจการระหว่างเพื่อน ๆ ด้วย
กันเป็นข้อสำคัญมาก ขณะที่เรามีกิจธุระขอความ
ช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ ไม่มีความรังเกียจทำให้เรา
เมื่อดังกล่าวเพื่อนต้องการความช่วยเหลือจากเรา
ถึงแม้ไม่ได้บอกปากก็ตาม ถ้าเราเห็นว่าเราควร
ช่วยเหลือกันแล้วต้องกระทำ อย่างอย่าเป็นคนใจ
น้อยหรือโกร่ง่าย ตามธรรมดาเพื่อนฝูงกันย่อม
มีการหยอกเย้าเล่นหัวกัน หากมีการพดงพลาดถึง
กับเจ็บตัว หรือได้รับความอับอายบ้างเล็กน้อย
เนื่องจากการที่เพื่อนเย้าหยอกแล้ว ก็อย่าทำเป็น
คนใจไปลาชีวิต การเจ็บป่วยนิดหน่อยควรจะอดทน
ได้ สู้รักษาความสามัคคีไว้ดีกว่า งานสิ่งใดที่ช่วย

เหลือเพื่อน หากเราทำไม่สำเร็จก็ไม่เหมาะ เพื่อน
อาจเข้าใจผิดไปว่าเราไม่เต็มใจทำให้ ถึงแม้งาน
จะยากลำบากเพียงไรก็ตามก็ต้องมีใจมานะอดทน เมื่อ
ได้รับว่าจะช่วยจะทำแล้ว ต้องพยายามทำให้สำเร็จ
จนเพื่อนเห็นใจจนได้ อนึ่งวาจาเป็นของสำคัญ
จะพูดกับเพื่อน ต้องพูดกันด้วยความจริงเสมอ
มิฉะนั้นจะบังเกิดแห่งใจกัน ที่เด่นก็เด่น แต่ที่ที่
จะพูดเอาความจริงกันต้องพูดจริง อย่าพูดเป็นเชิง
หยอกเข้าไปเสียหมด คำว่าชอบใจคำหนึ่งต้อง
พยายามใช้เสมอเมื่อเพื่อนคนหนึ่งคนใดทำคุณแก่
เราแม้แต่เล็กน้อย เราควรพูดตอบชอบใจได้ทุก
ครั้งเป็นดี ดังนี้ เรียกว่ามรรยาทอันดีสำหรับความ
สามัคคีระหว่างเพื่อน ๆ ด้วยกัน

๔. อันความสามัคคีนี้ ถ้าจะเพาะคนที่อยู่ใน
ในบ้านเดียวกันมีความสามัคคีกันดี บ้านนั้นก็ม
ความสุข ทำกิจการสิ่งใดก็มีแต่ความเจริญ ถ้า
นักเรียนทั้งโรงเรียนมีความสามัคคีกันแล้ว โรงเรียน

นั้นก็ยอมมีชื่อเสียงใคร ๆ ก็พอใจ การสอนการ
เรียนก็ได้ผล การแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ก็ไม่แพ้
โรงเรียนอื่นหรือคณะอื่น และถ้าหากว่าคนไทย
ทั้งประเทศสยามสามัคคีกัน โดยไม่ชอบทะเลาะ
วิวาทกัน ทำมาหากินโดยความสัตย์สุจริตด้วยกัน
มีสินค้าที่ต่างคนต่างทำขึ้นในเมืองไทย ก็ซื้อขาย
แลกเปลี่ยนกัน และขายส่งออกต่างประเทศ เงิน
ก็ไม่ตกออกไปนอกประเทศมากมายนัก เช่นนั้นคน
ไทยทั้งหลายรวมทั้งตัวเราผู้เป็นเด็กก็จะมีแต่ความ
สุขความเจริญ มีเกียรติยศชื่อเสียงมาก สมกับ
บารมีของธำมคีย์จารย์ ตอนหนึ่งในเพลงโอดที่
แต่งขึ้น ว่า

อันความกตมเกลี้ยว กันเป็นใจเดียวประเสริฐศรี
ทุกสิ่งประสงคังใจ จักเสร็จสมได้ด้วยสามัคคี

(ย่อความสำหรับการอ่านเอาเรื่อง)

๑. ผู้ทมเพื่อนฝูง นอกจากจะต้องประพฤติ
ดีต่อเพื่อนด้วย ภาย วาจา และน้ำใจแล้ว จะต้อง

ทำตนของตนเป็นผู้ที่มีใจดีด้วย

๒. ผู้ที่มีใจดีย่อมไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่ข่ม
เหง่สัตว์ ต้องมีความกรุณาต่อสัตว์ ไม่ขุ่น
ท่าลายของสัตว์อย่างอื่น เช่นคนไม่ข้างถนนหลวง
ต้องเป็นผู้ที่ประพฤติแต่สิ่งที่ดีที่ชอบ ทำอะไรไม่
เดือดร้อนผู้อื่น ไม่ผิดพลาดบ่อยๆ ไม่เอาแต่ใจ
ของตนฝ่ายเดียว

๓. การช่วยเหลือระหว่างเพื่อนต่อเพื่อนด้วย
กัน เป็นข้อสำคัญมาก เมื่อเข้าหยาบอกกันเจ็บเล็ก
น้อยอย่าโกรธกัน ต้องอดทน งานที่ช่วยเพื่อน
ต้องทำให้เสร็จ แม้จะลำบากก็จำต้องมานะอดทน
ทำให้ได้ เวลาเพื่อนทำบุญคุณแก่เราแม้แต่เล็กน้อย
อย่าลืมใช้คำว่าขอบใจ

๔. ความสามัคคีในบ้านทำให้คนในบ้านมี
ความสุขความเจริญ ถ้าในโรงเรียนนักเรียนมีความ
สามัคคีกันดี โรงเรียนก็มีชื่อเสียง การเรียนก็ได้
ผล การเล่นก็ไม่แพ้ใคร และถ้าหากว่าคนทั้ง

ประเทศสยามมีความสามัคคีกัน การวิวาทกันก็ไม่มี
 ของที่คนไทยทำขึ้นก็ซื้อขายแลกเปลี่ยนกันใช้ เงิน
 ก็ไม่ออกไปนอกประเทศ เมื่อเป็นดังนี้ ทุกๆ คนที่
 เป็นคนไทยรวมทั้งตัวเรา ก็มีความสุขความเจริญ
 ทวหน้า.

(สำเนา)

ใบอนุญาตให้ใช้แบบเรียน

ฉบับที่ ๓/๒๒๘

วันที่ ๕ เดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๗

หนังสือแบบเรียนประถมจรรยา เล่ม ๒ ของ
รองอำมาตย์โท สนิท สุขสมาน พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน
สามพันฉบับ ใน พ.ศ. ๒๔๗๗

เจ้าหน้าที่ได้ตรวจแล้ว อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

(ลงนาม) พระยาศาสน์ประพันธ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ

(ใช้ให้เฉพาะในการพิมพ์คราวนี้เท่านั้น และห้ามมิให้นำไปอนุ-
ญาติไปพิมพ์ในหนังสือเรื่องอื่นที่มีได้รับอนุญาตเป็นอันขาด)